

YTTRANDE

Stockholm den 28 mars 2024
Dnr 24/0017

Justitiedepartementet
Ju2024/00186

Europeiska kommissionens förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om fastställande av harmoniserade krav på den inre marknaden vad gäller transparens kring intresserepresentation för tredjeländers räkning och om ändring av direktiv (EU) 2019/1937

Sieps ställer sig avvaktande till kommissionens förslag eftersom det bland annat kan medföra risker som kan innebära att det övergripande syftet motverkas. Sieps är även tveksamma till valet av rättslig grund.

Det finns för det första en risk att det föreslagna systemet kan komma att utnyttjas av regeringar i medlemsstater som inte fullt ut respekterar demokrati och rättsstat. För att komma till rätta med denna problematik har kommissionen valt att använda sig av ett så kallat fullharmoniseringsdirektiv för denna rättsakt. Det innebär att medlemsstaterna i princip inte ges något handlingsutrymme vid genomförandet av direktivet. Enligt kommissionen syftar detta val till att förhindra överreglering. Samtidigt har under senare år kommissionens möjlighet och vilja till kontroll och efterlevnad visat sig vara begränsad. EU har vidare varit kritisk då vissa stater (innanför eller utanför EU) har infört eller föreslagit mer långtgående lagstiftningar på samma område. Det blir därmed en stor pedagogisk utmaning för EU och andra aktörer att förklara hur detta system skiljer sig från mer långtgående system. Möjligheten till att framledes kritisera sådana system kan också komma att påverkas.

En annan risk är att de organisationer som kommer att finnas med i det föreslagna registret utpekade som ”utländska agenter”. Det finns med andra ord en risk för att registret är stigmatiserande och att det därmed undergräver ett aktivt civilsamhälle och fri åsiktsbildning.

Sieps är en statlig myndighet som tar fram forskningsbaserade analyser i europapolitiska frågor. Målgruppen är i första hand svenska beslutsfattare på olika nivåer. Arbetet sker i samarbete med svenska och internationella forskare.

Slutligen är valet av rättslig grund inte övertygande. Artikel 114 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt (FEUF) som anges som rättslig grund syftar till att upprätta den inre marknaden och få den att fungera. Förslaget har visserligen detta uttalade syfte (se artikel 1 i förslaget till direktiv), men det är uppenbart att det också finns ett helt annat syfte som är överordnat: att främja demokratin. Direktivet handlar med andra ord inte ytterst om att få den inre marknaden att fungera – det är inte främst tillhandahållandet av intesserepresentation som det värnas om. Direktivet syftar i stället ytterst om att värna det demokratiska systemet och skydda det mot yttre påverkan. En indikation på att detta är det övergripande syftet är att förslaget presenterades som en del i kommissionens ”paket till demokratins försvar” (december 2023). Den rättsliga grunden bör därför ändras eller kompletteras (till exempel artikel 352 FEUF) om kompetensfördelningen i fördraget ska respekteras.

I detta ärende har Göran von Sydow beslutat. Anna Södersten har varit föredragande.

Göran von Sydow
Direktör